

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 293

25.8.1971 Tarihli ve 1475 Sayılı İş Kanununun 84 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasına Bir Hüküm Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (1/655)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 18/101-1858/01183

6 . 3 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 4.3.1985 tarihinde kararlaştırılan «25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 84 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasına Bir Hüküm Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

**1475 SAYILI İŞ KANUNUNUN 84 ÜNCÜ MADDESİNİN BİRİNCİ FIKRASINA BİR HÜKÜM EKLENMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI
GENEL GEREKÇE**

İş ve İşçi Bulma Kurumunun görevlerini yerine getirebilmesi için iktisadî bir şekilde çalışması ve ifa ettiği hizmetler karşılığında gelir temin etmesi gerekmektedir. Kurum yaptığı hizmetler karşılığında hiçbir ücret almamaktadır.

Özel idareler, belediye bütçeleri ve işçi sigorta gelirlerinden ayrılan payların kaldırılması Kurum gelirlerinde azalmaya yol açmıştır.

Mahdut bütçe ödeneği ile Kurumun faaliyetlerini iktisadî olarak devam ettirebilmesi ve gelişebilmesi mümkün olamamaktadır.

Kurumun ücret almadan ifa ettiği kamu hizmeti karşılığında yapılan harcamalar büyük meblağlara ulaşmaktadır. Hazine yardımı, yüklenilen bu hizmetin yapılmasına yetmemektedir. Kurum tarafından uygulamaya konulan masraf alma keyfiyetinin hukukî tartışmalara sebep olduğu dikkate alınarak, Kurum tarafından yapılan hizmetlerle ilgili masrafların alınabileceğine dair hükmün madde metnine ithali zarureti hâsıl olmuştur.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu
Esas No. : 1/655
Karar No. : 29

30.4.1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yüksek Bakanlıkça 7.3.1984 tarihinde Komisyonumuza havale edilen «25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 84 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasına Bir Hüküm Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 11.4.1985 günkü 26 ncı Birleşiminde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı temsilcilerinin de katılmasıyla görüşülüp incelendi.

4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 1 inci maddesi 3008 sayılı İş Kanununun 63, 64, 69 uncu maddeleri hükümlerine göre, iş bulma faaliyetlerini ve bunlarla ilgili diğer ödevleri yerine getirmek üzere, İş ve İşçi Bulma Kurumu vücuda getirilmiştir. Kurum, bu görevini İş Kanununun şumulu dışında kalan iş ve işçi isteyenlerede şamil olmak üzere düzenler ve yürütür. Kurum, Çalışma Bakanlığına bağlı tüzelkişilikte malî ve idarî bakımdan muhtar bir Devlet kurumudur. Kurum, bu Kanun ile özel hukuk hükümlerine, denetleme bakımından 3460 sayılı Kanuna tabidir, hükmünü taşımaktadır.

4837 sayılı Kanunla atıfta bulunulan 3008 sayılı İş Kanununun yerini alan 1475 sayılı İş Kanununun 83 üncü maddesinde, işçilerin elverişli oldukları işlere yerleşmelerine ve çeşitli işler için elverişli işçiler bulunmasına aracılık etme hususlarının düzenlenmesi kamu görevi olarak Devletçe yapılır. Bu görev 4837 sayılı Kanunla kurulan İş ve İşçi Bulma Kurumunca yürütülür, hükmüne yer vermiştir.

4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu teşkilat Kanunu ile 1475 sayılı İş Kanununun konu ile ilgili hükümlerinin birlikte incelenmesinden; Kurum, Devlet tarafından yapılacak bir kamu hizmeti ile görevlendirilmiş, ancak işin mahiyeti icabı maksatlı olarak genel bütçeli idareler arasına alınmayarak tüzelkişilik sahibi malî ve idarî bakımdan muhtar, özel hukuk hükümlerine tabi KİT benzeri bir Devlet kurumu şeklinde teşkilatlandırıldığı anlaşılmıştır.

Kurum, mevcut teşkilat yapısına göre, üçüncü kişilere sunmuş olduğu hizmetlerin karşılığında ücret tahsil etme imkanına sahip bulunmaktadır. Ancak, T.B.M.M.'nce 30.11.1944 tarih ve 5448 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan «İş ve İşçi Bulma Servisi Kurulması» hakkında 88 sayılı Sözleşmenin (1-1.) hükmü hakkında bu sözleşmenin yürürlükte olduğu Milletlerarası Çalışma Teşkilatının her üyesi bir amme ve parasız İş ve İşçi Bulma Servisi bulundurulmalı veya bulundurulmasını sağlamalıdır.» ifadesine yer verdiği için Kurumun yapmış olduğu hizmetlerden 1475 sayılı İş Kanununun 84 üncü maddesinde de ifade edildiği üzere, ücret alması mümkün değilse, ücret alma yasağının, masraf almayıda kapsamadığı açıktır. Çünkü, ücret yapılan hizmetin fiyatı olup masraf ile kârın toplanmasından teşekkül etmektedir. Halbuki, masraf bir hizmetin yapılabilmesi için doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yapılan harcamaları ihtiva etmekte ve bu harcamaların tahsili Kuruma herhangi bir kazanç temini imkanı vermemektedir.

Meseleye bu açıdan bakan Komisyonumuz, masraf alma keyfiyetinin ücret alma yasağı kapsamı içinde olmadığı görüşüne varmıştır.

Nitekim, 88 sayılı Sözleşmeyi onaylamış bulunan Federal Almanya Cumhuriyeti, İstihdamı Geliştirme Kanununun 21 inci maddesi ile «Federal Kurumun yerleştirme ve mesleğe yöneltme olanaklarını parasız sağlayacağına» hüküm altına almakla beraber Federal Kuruma masraflarının bir kısmının veya tamamının işverenlerden isteyebilme imkanı tanınması, masraf alma uygulamasının 88 sayılı Sözleşmeye aykırı olmadığını göstermektedir.

Esasen, mevcut hükümlerin, Kurumun masraflarını tahsil etmesine mani herhangi bir hüküm taşımadığı açık olmakla beraber işverenlerin İş Kanunundaki «ücretsiz» hükmünü «masraf» ile karıştırma ve Kurumun teşkilat yapısını gerektiği şekilde inceleyememekten mütevellit tereddüte düşme ihtimali nazarı itibare alındığında konunun bu şekildeki bir hükümle açık olarak ortaya konulmasında fayda görülmüştür.

Burada Kurumca tahsil edilecek masraf karşılıkları doğrudan ve dolaylı masrafları kapsamaktadır.

Kurumun bir sene içerisinde kamu ve özel sektörün işçi taleplerine karşılık iki milyon kişinin takdimini yaptığı ve bu sayının en az bir milyonuna davet mektubu gönderdiği dikkate alındığında, (bir kişiye gönderdiği davet mektubu için Kurum, 240 lira posta pulu masrafı, 10 lira zarf masrafı, yapmaktadır.) bu hizmet için Kurumun milyarlara varan büyük meblağlarda masraf yaptığı açıktır.

Hazine yardımından başka herhangi bir geliri bulunmayan Kurumun masraflarını tahsil edememesi halinde, Kanunla kendisine verilen görevleri yerine getirememesi durumu ile karşı karşıya kalacağı ve bundan da başta işçilerimiz olmak üzere işverenlerin büyük zararlar göreceği bir vakiadır.

Öte yandan, bu tasarı Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun İş ve İşçi Bulma Kurumu 1981 yılı Raporu : «Kurumun daha etkin hizmet üretebilmesi, emek piyasasının ihtiyaç hissettiği nitelikte işgücünün yetiştirilmesi, mevcutlarla birlikte bu işgücünün gereken bölge ve sektörlerle kanalize edilmesi işlevinin gerçekleştirilmesinde bu hizmetten yararlananların da mali katkıda bulunmasına imkân veren bir düzenlemenin yapılabilirlik koşullarının araştırılarak Kurumun mali kaynaklarına esneklik kazandırılması»

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun İş ve İşçi Bulma Kurumu 1982 yılı Raporu : «Kurumun daha etkili bir hizmet üretmesi amacıyla bu hizmetlerden yararlananların da mali katkıda bulunmasına imkân veren bir düzenlemenin yapılabilirlik koşullarının araştırılarak, Kurumun mali kaynaklarına esneklik kazandırılması»

TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsteri Komisyonu'nun 27.3.1984 tarihli Raporu : «İstihdam piyasasında Kurumun etkinliğini artıracak ve günün ihtiyaçlarını karşılayacak Kuruluş yasaasının çıkartılması için çaba gösterilmesi» hususundaki temennilerine de uygundur.

Belirtilen gerekçelerle Komisyonumuz tasarımı olumlu bulmuş 1 inci maddesini redaksiyonla, 2 ve 3 üncü maddelerini de aynen kabul etmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun tasvibine sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Mustafa Balcılar
Eskişehir

Başkanvekili
Burhan Kara
Giresun

Sözcü
Mahmut Orhon
Yozgat
(İmzada Bulunamadı)

Kâtip
Hamdi Özsoy
Afyon

Üye
Ahmet Şevket Gedik
Adana

Üye
Nevzat Bıyıklı
Artvin

Üye
Mehmet Özalp
Aydın

Üye
Ertuğrul Gökğün
Aydın
(İmzada Bulunamadı)

Üye
Günseli Özkaya
İstanbul
(İmzada Bulunamadı)

Üye
Mehmet Sedat Turan
Kayseri

Üye
Osman Nuri Akyol
Kocaeli

Üye
Talat Sargin
Tokat

Üye
Ali Rıdvan Yıldırım
Tunceli

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

25.8.1971 Tarihli ve 1475 Sayılı İş Kanununun 84 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasına Bir Hüküm Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1475 sayılı İş Kanununun 84 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki hüküm eklenmiştir.

«Ancak, bu hizmetlerle ilgili masraflar alınabilir.»

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

25.8.1971 Tarihli ve 1475 Sayılı İş Kanununun 84 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasına Bir Hüküm Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1475 sayılı İş Kanununun 84 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki hüküm eklenmiştir.

Ancak, işverenlerden bu hizmetlerle ilgili masraflar alınabilir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

4.3.1985

Başbakan
T. Özal

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı
I. K. Erdem

Devlet Bakanı
C. Büyükbaş

Devlet Bakanı
A. Karaevli

İçişleri Bakanı
Y. Akbulut

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı
M. V. Dinçerler

Ulaştırma Bakanı
V. Atasoy

Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral

Devlet Bakanı
K. Oksay

Devlet Bakanı
A. Tenekeci

Adalet Bakanı
M. N. Eldem

Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı
İ. S. Giray

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı
H. H. Doğan

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
S. N. Türel

Devlet Bakanı
A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı
M. T. Titiz

Millî Savunma Bakanı
Z. Yavuztürk

Maliye ve Gümrük Bakanı
A. K. Alptemoçin

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
M. Aydın

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. Kalemli

Kültür ve Turizm Bakanı
M. M. Taşçıoğlu